

Red dot – do that!

PALOTAI GÁBOR PIROS PONTTÓL PIROS PONTIG

Maczó Péter

A szemünk a gondolkodás legfontosabb eszköze.

BENOIT MANDELBROT

E mottó híres szerzőjének nevét a Mandelbrot halmaz őrzi. Bár inkább matematikus, munkásságában úttörő szerep jutott a fraktáloknak – az elnevezés is tőle származik. Hogy – a mottón túl – mi köze Palotai Gáborhoz, azt meg nem mondhatom... Talán az alkotásai ihlettek, hogy ezt választottam cikkünk bevezető mondatául.

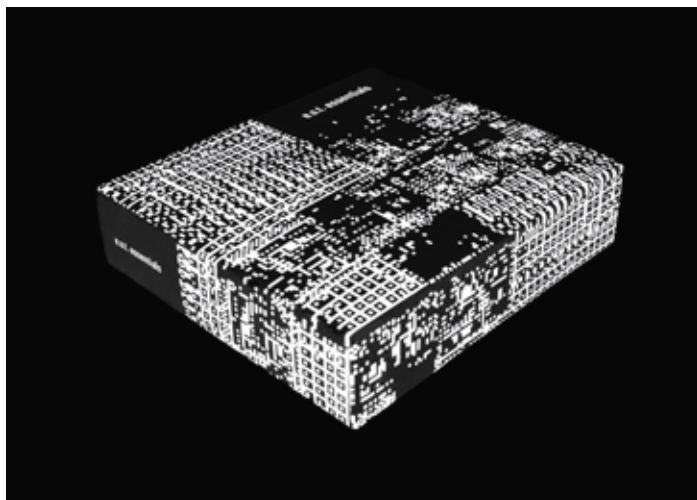
Túl a főiskolai éveken néhány dologra hangsúlyosan emlékszem Veled kapcsolatban.

Ezek közül az Iparművészeti Múzeum skandináv kiállítása az első, amelynek a látványtervezője voltál – erőteljes tipós-grafikai nyitánnyal és a design számos elemével. A Magyar Grafikában mutat-

tunk néhány jellegzetes képet. Az egy egészen más Palotai volt, mint ahogyan korábban megismertelek. Tehát az első lépéseidről is szívesen vennénk pár szót: Svédország... Hogy kezdted ott?

1981-ben diplomáztam a Magyar Iparművészeti Főiskola alkalmazott grafikai szakán. A diplomakiállításom anyagát és engem meghívtak Svédországba egy magángalériába kiállítani. 1981 márciusában volt a kiállítás Stockholmban, és onnan már nem jöttem vissza Magyarországra. Ezt akkor disszidálásnak nevezték... Szerettem volna továbbtanulni és más dolgokat is látni, mint otthon. Akkoriban csak ritkán lehetett utazgatni, külföldön tanulni pláne nem, és akkor még úgy nézett ki, hogy a dolgok soha nem változnak meg. Ehhez hozzájárult az a tény is, hogy a diplomamunkámra kettést adtak, ami nem feltétlenül volt egy jó pályakezdés. Itt hozzátenném, hogy ugyanabban a díszteremben, ahol a diplomavédés történt 35 év

múlva, 2015-ben címzetes egyetemi tanárnak neveztek ki. Ez viszont már a sors iróniája. (Az interjú írójának zárójeles megjegyzése ide kívánczok: Pas de chance címmel Ingmar Bergman Hetedik pecsétjéből készített nagyalakú könyvről van szó. 30 példányban, ofszet nyomással, kemény táblával kiviteltezték – a Typo-grafikai tanszék akkoriban még áldozott erre a szokatlanul attraktív kötetre.)

Tehát 1981-ben bementem a Svéd Királyi Képzőművészeti Akadémiára és a Beckmans design főiskolára Stockholmban érdeklődni. A bemutatott munkáim alapján mind a kettőre rögtön, még év közben felvettek. Így két iskolába jártam párhuzamosan két évig. Ez az életforma nagyon hasonlított az előzőhöz, hiszen hasonló módon iskolába kellett járni. A tanulmányaim után különböző designstúdiókban kezdtem a szakmai pályámat, az évek folyamán egyre jobb helyeken, s végül, az 1990-es évek elején megalapítottam saját kis stúdiómat a Gábor Palotai Design.

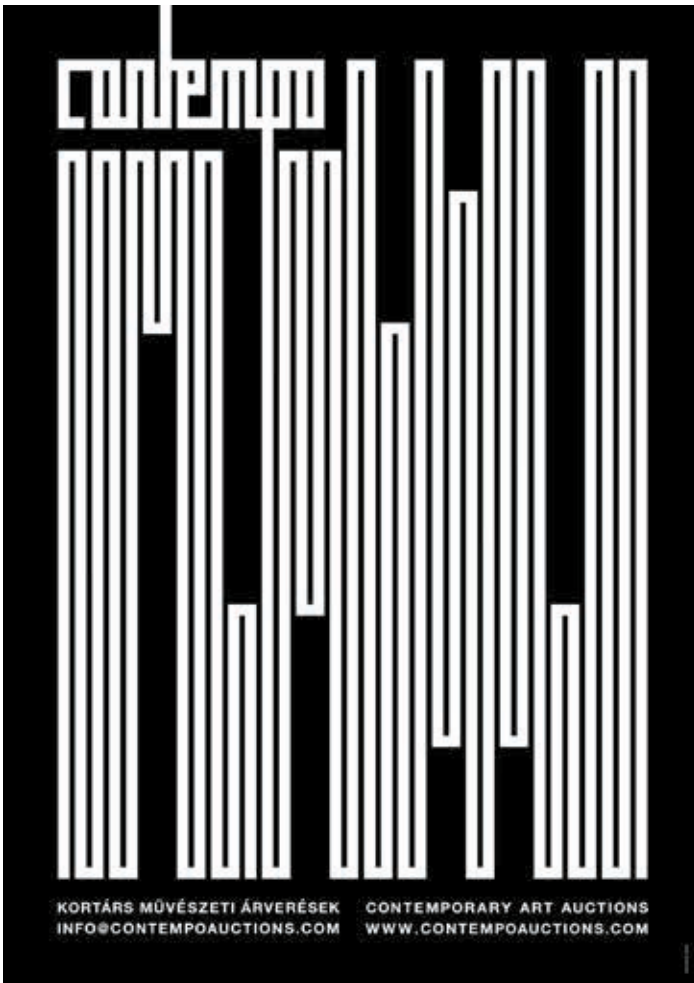
Urban Landscapes / 2017

dekorációs tárgytervezés, amely különböző anyagokon azonos képi világot teremt.

Aki odakerül, az skandináv válik kicsit? De annyira, hogy egy közös, nagy vándorkiállítás tervezőgrafikai munkáját is elnyerheti?

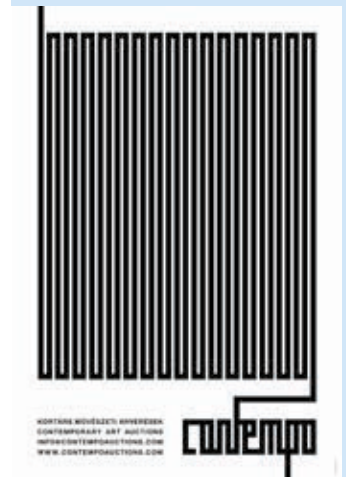
Szerintem nem kell skandináv válni ahhoz hogy valaki például Svédországban éljen és dolgozzon. Egyébként Skandinávia egy gyűjtőfogalom, de azon belül mindegyik ország egészen más, valamint sok különböző országból élnek ott emberek. De nyilván integrálódni kell valamilyen fokon, anélkül, hogy az ember elveszítené a saját karakterét és stílusát, hiszen ez a legnagyobb értéke. Szakmailag is ez a lényege a dolgoknak: két kultúra találkozása szakmailag és emberileg. Ebből létrejöhet egy

Contempo / 2016
 azaz Kortárs művészeti
 árverések – plakátsorozat

izgalmas harmadik dolog. A közös skandináv kiállítás, amit emlétesz (*Scandinavian Design Beyond the Myth*) is arról szól, hogy mögé látni a dolgoknak és nem az emberek által elvárt, már elképzelt képet mutatni. Tehát a második pillantás, azaz a mögé látás a legfontosabb.

Emellett, ezzel párhuzamosan jól emlékszem a Mai Manóban bemutatott egyéni kiállításodra – ennek is jó pár éve már –, az inkább emlékeztetett a főiskolai énedre, perfekciójában is. Ez hobbi vagy elköteleződés?

A Mai Manóban kiállítás címe: AM MU NA HI – *Pictures from the American Museum of Natural History New York* – volt. Ebből a képanyagból egy könyvet is csináltam ugyanezzel a címmel, aminek a képeit láthattatok a könyvvel együtt. A múzeumi tárlókban kiállított, kitömött állatokot fotóztam, és vörös színezésben készítettem el. Így egy furcsa, apokaliptikus hatása lett a sorozatnak. Válaszolva a kérdésemre, nekem az önálló saját képalkotás fontos része design munkáimnak. Tulajdonképpen ugyanarról

van szó. Nem látok különbséget a művészeti és/vagy design tevékenység között. Hogy művészet vagy design, ez kontextus kérdése. Ha egy megrendelő számára készítek munkát, azt design-nak nevezem, ha pedig egy kiállításra, akkor művészetnek. Számomra a határok e kettő között elmosódtak. Tehát inkább az elköteleződés szót választanám. Számomra a design és a formatervezés művészeti tevékenység.

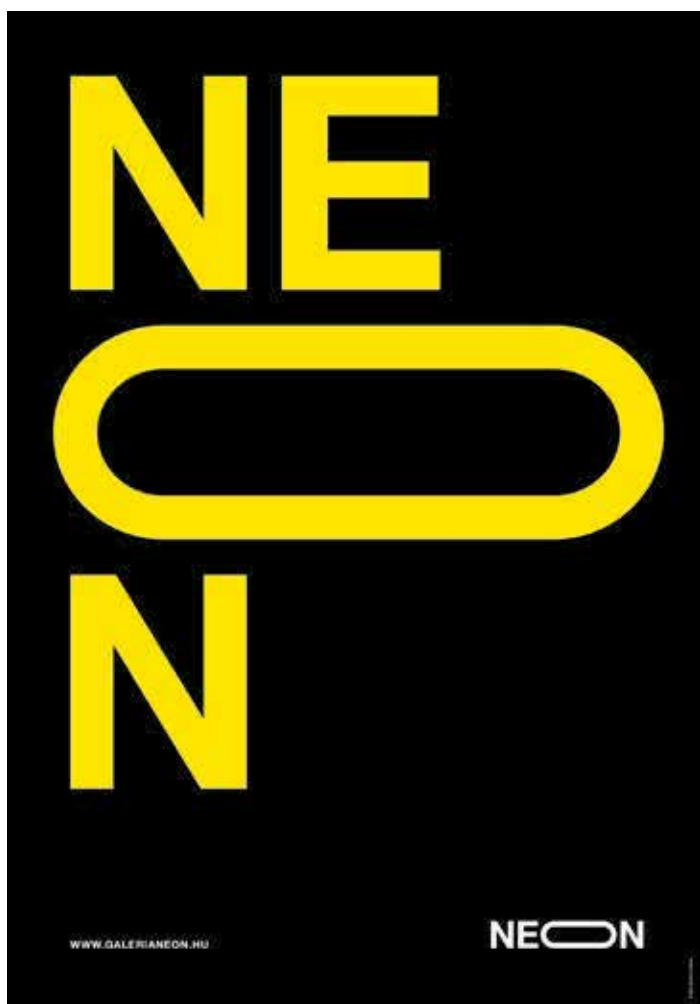
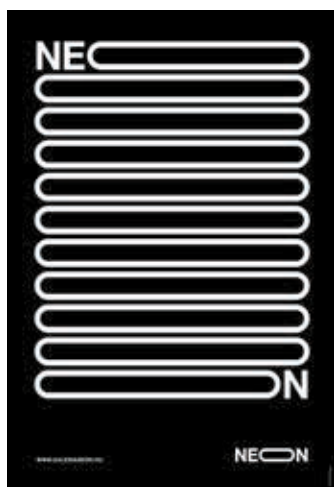
Szeretném, ha azokra a munkásságodat bemutató feladatokra térnénk, amelyek Red Dot díjat kaptak... Ezek csábító konkrétumok. Egyáltalán, hogy van ez? Te magad pályazol a díjra, vagy a megbízóid küldik be? Van-e konkrét hozadéka egy ilyen – feltétlenül rangos – elismerésnek?

A Red Dot díjakra általában a designstúdiók pályáznak, de a megrendelő is pályázhat természetesen a tervezőiroda engedélyével. Ez a díj a design jelentőségét és státuszát hivatott felemelni, és annak a bizonyítékát, hogy a design által létrehozott többletérték gaz-

dasági fellendüléshez vezet. Tehát a formatervezést nem dekorációnak fogja fel, hanem komoly gazdasági tényezőnek tekinti. Ezért érdemes a vállalatoknak komolyan költeni erre. Sőt, nem csak érdemes, hanem szükséges is. Design nélkül már a jelenben sem – s a jövőben még inkább – lehetetlen egy termék vagy szolgáltatás hosszú távú létrehozása. A Red Dot díjat a design Oscarjának szokták nevezni Magyarországon. Nekem idáig 26 Red Dot gyűlt össze. Idén, 2018-ban épp három új díj.

Neon / 2017

a Galéria Neon.hu info felületeinek kialakításához...

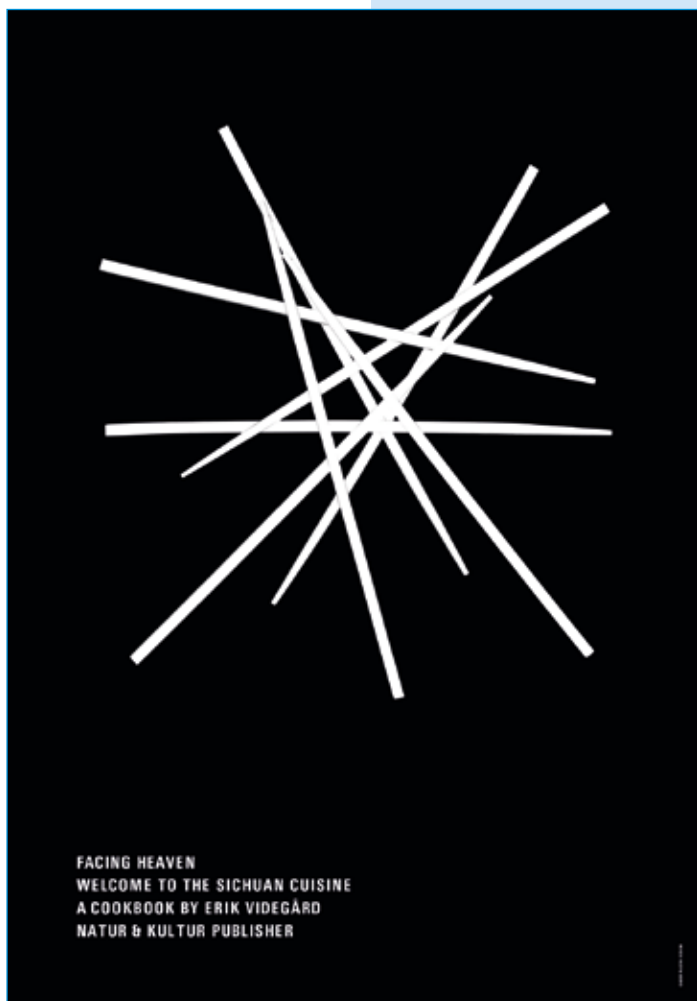
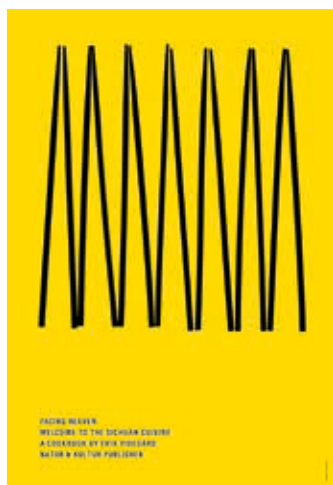
Riksställningar / 2015

vagyis Skolan och Museet
– plakátsorozat a svéd kiállítások
ügynöksége részére:
Workshops, Cooperation,
Flexibility, Exchange, Society,
Development, Integration...

A túloldalon látható munkák is:
a bemutatott anyagok két év
alatt készített kampány részletei.

Facing Heaven / 2015

Erik Videgård · Cookbook
könyvdesign és kiadói anyagok

Konkrétan milyen hozadéka lehet a díjnak?

Számomra nagy elismerés, ha egy nemzetközi zsűri értékeli a munkáimat, és ez bizalmat, felbátorítást ad. Megerősít. De designtörténetileg is fontos, hiszen a kortárs designtörténet részévé válik a munkám. A designtársadalomban is kétségkívül nagy rangja van.

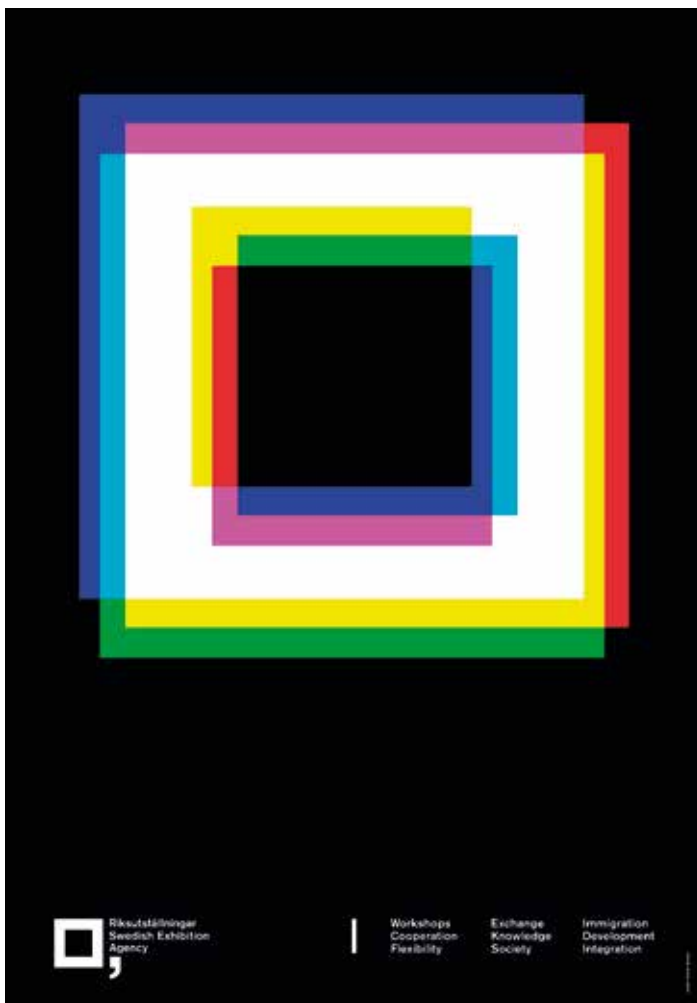
Hétköznapi, szakmai értelemben a díj egyfajta bizonyíték arra, hogy kompetens munkát végzek. Itt hozzátenném, hogy a megrendelők egy részét természetesen nem érdeklik a dí-

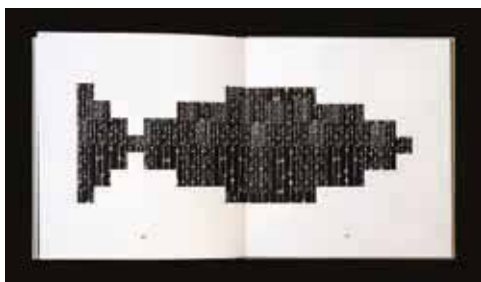
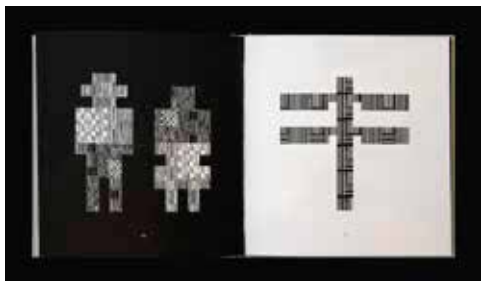
jak, sokan nem is tudják, hogy létezik ilyen.

Amit szívesen csinálnsz, az mennyire változik a megbízó véleménye alapján, és egy-egy prezentáció milyen módon hat vissza a tervezőre?

Viszonylag nehezen változtató típus vagyok. Elég sokáig vagyok képes küzdeni az eredeti terveim megvalósulásáért...

Régen a főiskolai éveim alatt ez sok konfliktushoz vezetett, de az évek során megtanultam, hogy mi a konszenzus és az együtt dolgozás. Tehát mások

Zoo book / 2017

a graphic design novel
– borító, belső oldalak és plakát

véleményének a figyelembe vétele és beépítése a a közös munkába.

A tervezőmunka fontos része, hogy eleve egy jó és reális kiindulópont legyen, amiben meg egyezünk. A megrendelővel közös, kreatív platformot kell létesíteni. Ez szintén tervezői feladat. Ezekre az alapokra lehet aztán építeni a vizuális munkát, mint következő lépcsőfokot.

Mindemellett szeretem meglepni a megrendelőt egy olyan megoldással, amire nem számított. Az esetek teljesen különbözőek. Minden munkafolyamat, projekt más és más.

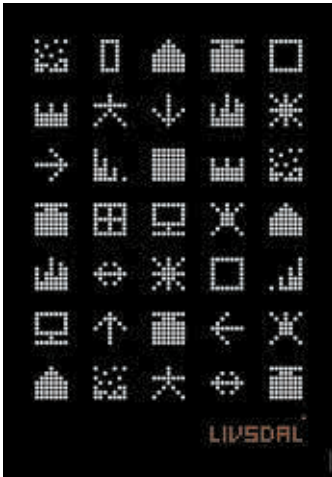
A megbízó változtatásai, kívánásai vagy véleménye nem szabad, hogy alapvetően megváltoztassa a létrejövő design minőségét és túlzott kompromisszumokhoz vezessen. Arra törekszem, hogy a legnehezebb körülmények között is magas szintű eredmény jöjjön létre.

Végül is ez a tervező legfontosabb szakmai feladata.

Nekünk Skandinávia kissé nehezen válik szét, akár svéd, akár dán vagy norvég, arra mi bizonyos sablonok alapján tekintünk. Finnország egy kicsit kilóg... Te hogy látod (a designra fókuszálva) Európa és a skandinávok kapcsolatát?

Elég, ha kapásból felsorolok néhány design brandet és területet csak Svédországból: IKEA, H & M, Scania, Volvo, Saab/ Gripen, Spotify, Nobel-díj, a sok fintech cég, IT-technológia, innovációs találmányok, digitális ipar (amikről sokan nem is tudják, hogy innen jönnek), valamint az elképesztő méretű zeneipar. Az életünk minden részében ott van a svéd vagy skandináv design. Az is látható, hogy a design egy globális termék. A sablonok említése jogos, ilyenek is vannak, de a valóság arról tanúskodik, hogy ezekkel a design termékekkel, szolgáltatásokkal, alkalmazásokkal már régóta és egyre jobban együtt élünk anélkül, hogy gondolnánk arra, mindez svéd vagy skandináv termék.

Most, amikor a design díjkiadó sajtótájékoztatóján találkozunk, magad mondtad, hogy egyre többször hazalátogatsz. Hogy látod a helyzetünket, a magyar tipográfia és tervezőgrafika milyen külhoni szakmai szemmel nézve?

A hazalátogatások már nem csak fizikailag történnek meg, hanem az összes internetes közösségi felületen is találkozhatunk. Egy közös munkához nem kell fizikailag ott lenni, hiszen – kommunikációs szempontból – mindenki egy helyen van már. Ha látni szeretném a magyar kollégák munkáit, »távolból« is láthatom.

De az valóban igaz, hogy a fizikai, valóságos találkozást a virtuális nem pótolhatja.

Magyarországnak tipográfiai és tervezőgrafikai szempontól fantasztikus története és hátte-

Livsdal / 2016

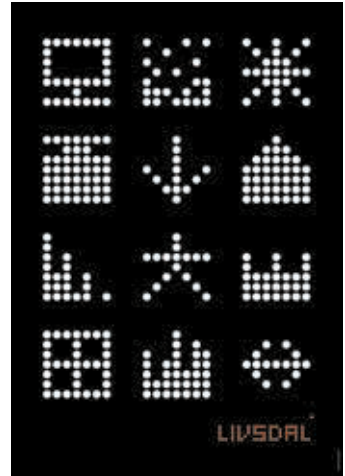
az utolsó Red Dot, s egyben a Magyar Formatervezési Díj nyertese idén...

re van. Most nem sorolnám fel Tótfalusi Kis Miklóstól kezdve egészen napjainkig, mert ez a történészek feladata. Ami a mostani helyzetet illeti, azt látom, hogy nagyon sok elképesztően tehetséges fiatal van. Ők ugyanolyan magas nemzetközi szintet képviselnek, mint bármely más ország tervezői. A szakma nemzetközi lett: ahogyan egy design termék, úgy a magyar tervező is globális szinten mozog. Számomra a földrajzi kötődés nem elsőrendű, hisz gyakran azt sem tudjuk már, hogy fizikailag épp most hol vannak ezek a tervezők – bárhol dolgozhatnak. Pozitív véleményem van a ma-

gyar tervezőgrafikáról, általában. S ebben a saját személyes benyomásomra támaszkodom. Az egy főre eső tehetségek száma Magyarországon sem kevesebb, mint másutt.

Természetesen, mint minden országban, így nálunk is túlterhelés van a rossz és izléstelen vizuális kultúrából. Ez alól sajnos egyetlen ország sem kivétel. Szerintem a magyarországi kortárs tervezőgrafika minősége emelkedőben van.

Vannak-e olyan vágyaid, amelyeket felvállalva szeretnéd, ha – akár előre tekintve is – itt szót ejtenénk, vagy olyasmi, amit nekünk megmutatnál. Persze nem a honlapodra gondolok, bár annak bemutatása biztosan kiegészíti ezt a bemutatót...

Szeretném ha az önálló kiállításom Budapesten a Trafó Galériában ZOO / LANDSCAPES / COSMOS címmel jól sikerülne. Október 31-től – december 2-ig látható. Most éppen erre készülök, ezerrel. Valamint egy művészkönyvemet várom a nyomdából, aminek szintén COSMOS a címe.

Palotai Gábor tervezői munkásságáról egyéb információk az alábbi linkeken található: <https://gaborpalotai.com/> <http://a-g-i.org/user/gaborpalotai/view/projects/> https://en.wikipedia.org/wiki/Gábor_Palotai<